

Szűcs Angéla: a háború sebei még nem gyógyultak be, de a ciprusi fiatalok egyre nyitottabbak

Törököt fogott, s nem ereszti

Szűcs Angéla ciprusi török férjével Londonban ismerkedett meg. Hat éve élnek „a szerelem szigetén” északi részén. Fiuk, Attila születésétől kezdve a magyar és a török kultúrát is magába szívja. A magyar fiatalasszonnyal Famagustában találkoztunk. A beszélgetés különösen aktuális: harminc éve, 1983. november 16-án kiáltották ki az Észak-ciprusi Török Köztársaságot.

CSERMÁK ZOLTÁN

Férjével két kultúrából jöttek, életfelfogásuk hogy fért meg egymással?

Az új család először sok szempontból szokatlan volt számomra, de örömmel tapasztaltam, hogy az életvitelünkben nincsenek lényeges különbségek. A ciprusiak gondolkodása ugyan eltér a miénktől, de inkább jó irányban: általában barátságosak, nyitottak, emberesek. Ha a mindennapokban gond adódott, nem volt nehéz közös megoldást találni a férjemmel. Különbségként említhetem például az asszony szerepének a megítélését a családban. A nőnek nem illik egyedül elmennie valahova, egy férfi és egy nő között nem alulhat ki szorosabb barátság. Talán ebből adódtak a párommal kisebb konfliktusok, de szeretettel, kompromisszummal alkalmazkodtunk egymás szokásaihoz.

Hamar beilleszkedett az új családjába?

A ciprusiak család szeretői, s ez megkönnyítette az otthonra találást. Házasságkötésünk után azonnal családtagnak számítottam: férjem szülei a lányukká fogadtak. Az én szüleim eleinte nem látszottak ilyen boldognak, mivel a hazai híradásokban Észak-Ciprusról csak rosszat lehetett olvasni. Bennük is élt némi előítélet a muszlim világgal szemben, különösen a nő alárendelt szerepével kapcsolatban. Néhány héttel az esküvő után meglátogattak, és szemmel láthatóan megnyugodtak. Azóta született egy gyermekünk, Attila. A név nemcsak Magyarországon, hanem a török családokban is népszerű. Ha nem lesz világrengető változás, Attila jövője perspektivikusnak tűnik, már a családi fészkekben két nyelvet tanult meg. A ciprusi oktatás színvonalas, legjobban az angol iskolarendszerre hasonlít. Négyéves korukban a gyerekek már iskola-előkészítőbe járnak, s az első osztályt egy évvel később kezdenek el.

Könnyen találtak munkát Afrodité szigetén?

A sziget keleti részében, Gu-

Szűcs Angéla az Otelló vár kapujában

zelyuriban, görög nevén Morphuban lakunk. Férjem egy kis üzletet nyitott, én a görög oldalon találtam munkát. Négy évig dolgoztam délen egy ügyvédi irodában. Mivel görögül nem tudtam, az angoltudásomat kamatoztathattam. A brit korszak hatására szinte mindenki beszéli a nyelvet. Az utóbbi időben Famagustában, egy utazási irodában a beutaztatás területén dolgozom.

Harminc éve kiáltották ki az Észak-ciprusi Török Köztársaságot. Az egyoldalú bejelentés után a hatóságok nagyon sok törököt telepítettek Ciprusra. Mi a különbség az őshonosak és a bevándoroltak mentalitása között?

Az évszázadok során a szigeten élő törökök együtt éltek a görögökkel, ismerik egymás szokásait, erényeit, hibáit. A

Famagusta görög katedrálisai

(A szerző felvételei)

ciprusi törökök európaiabban gondolkodásúak, a vallásban sem bigottak: kevésbé veszik szigorúan az iszlám előírásait. A nők például nem hordanak fejfedőt, öltözködésük is az európai divatot követi. A bevándorlók magukkal hozták Anatóliából a tradícióikat, amelyek nemegyszer gyökeresen eltérnek a ciprusi szokásoktól. Meg kell jegyezni, őket az őslakos törökök sem fogadták be, kívülállóként tekintenek rájuk. A két török népcsoportnak nemcsak a dialektusa, hanem a mentalitása is különböző, ezért például ritkán házasodnak egymással.

A férje családját is érintette a háború?

Az 1974-es harcok nem csak az északon élő görögöket sújtották, a déli, görög többségű részen is voltak etnikai tisztogatások. Tragikus példa erre a fér-

jem családja, amely több generáció óta Páfoszban élt. Ugyanúgy ott kellett hagyniuk minden vagyonukat, mint a görög menekülteknek, és az északi részre telepítették át őket. A nőket és a gyerekeket járműre rakták, a férfiak egy szál ruhában, papucsban egy hétig gyalogoltak. Csupán a remény éltette őket, hogy megtalálják szeretteiket. A „lakosságcsere” nekünk, magyaroknak is sok fájdalmat okozott a 20. században, itt is ez folyt: a törökök az elűzött görögök házeit foglalhatták el, és viszont. Amikor megnyiták a határokat, mindét oldalról sokan felkeresték egykori otthonukat. A férjem családjánál is megjelent a korábbi tulajdonos; egy kávé mellett beszélgettek, minden harag nélkül. Apósomék viszont már nem találtak páfoszi lakásukra, az épületet lerombolták. A tetetőt, ahol szeretteik nyugodtak, szintén hiába keresték.

Van még remény az egyesülésre?

Erről megoszlanak a vélemények. Sokan feleslegesnek tartják az ENSZ-békefenntartók jelenlétét, másoknak viszont a katonák a biztonságot jelentik. A háború sebei még nem gyógyultak be; szinte minden családban volt áldozat, s ez nem segíti a megbékélést. Sokan inkább már a jövőbe tekintenek, kortól függetlenül átjárnak a másik oldalra, hogy találkozzanak barátaikkal. Nincsenek kommunikációs nehézségek, régebben minden ciprusi beszélt a másik nyelvét. A török és a görög fiatalok is nyitottabbak, és vannak szervezeteik, amelyekben az egyesülésért harcolnak. Az új nemzedék talán már másképp látja a világot. Az egyesülés egyik kerékkötője viszont a Törökországból betelepítettek nagy száma.

A görög Ciprus népszerű a turisták körében. Észak-Ciprust csak nemrégiben fedezték fel.

Az ország résznek minden adottsága megvan az idegenforgalom fejlesztéséhez. Ráadásul a dél-ciprusi válság is kedvez az északi szomszédnak. A sziget tengerpartjai már most is népszerűek. Sokan keresik fel a keleti „szarvat”, a Kárpasz-félsziget érintetlen természetét. A történelem iránt érdeklődőknek is kincseshánya az ország: Famagusta – görög katedrálisai, Otelló várával – egy élő múzeum. Ha bejártuk a középkori emlékeket, északabbra hatalmas római romvárosban sétálhatunk. Nicosia történelmi városrésze szintén érdekes, és a senki földje is egy korszak nyomomata. Igaz, a tisztaság nem tökéletes, a műemlékek felújítása is várat magára. De a változás évről évre szembeötlőbb. A további fejlődéshez azonban – harminc év után mindenki érzi – béke kell.

Kertész Ákos menekültstátusa

Toronto. Kanada elfogadta Kertész Ákos magyar író menekültstátusra vonatkozó kérelmét. A Kossuth-díjas író, aki tavaly februárban távozott az észak-amerikai országba, az Amerikai Népszava című New York-i lapban csütörtökön megjelent cikkében számolt be kérelme elfogadásáról. „Most nagy örömmel tudatom mindenkivel, minden barátommal, minden olvasómmal, hogy Kanada az 1951-es genfi konvenció értelmében védelmébe vett, s ezzel a feleségemmel együtt befogadott” – írja Kertész Ákos. Az író tavaly február 29-én távozott Kanadába, ahol menekültstátust kért. Akkori döntését indokolva most azt írja az Amerikai Népszavában, hogy a lapban 2011. augusztus 29-én megjelent cikke után Magyarországon politikai hecckampány indult ellene. Az ominózus cikkben Kertész Ákos úgy fogalmazott: „a magyar genetikusan alattvaló”. Az író néhány napra rá a következő módon igazította helyre a viták keresztüzébe került állítását: „helyesen ilyen mondat nincs”. Mostani cikkében megismétli, hogy a fájdalmas döntést nem a magyarság ellen hozta, amellyel eszmélése óta sorsközösséget vállalt. „...erre a lépésre az ország alig megszületett demokráciáját elpusztítani akaró jelenlegi politikai hatalom kényszerítette” – írja. (MTI)

ZENE BONA

A csellista magányossága

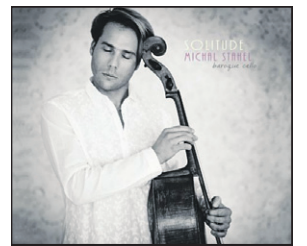
CSEHY ZOLTÁN

Michal Stahel barokk csellójátéka fokozatosan a magány és az útkeresés zenei anatómiájává válik: a különleges, pontosan időzített zenei hatások olykor finomságokkal, máskor meghökkenítő erőteljességükkel tűnnek ki. Stahel 1979-ben született Pozsonyban, számos nemzetközi és hazai versenyt nyert, több rangos ösztöndíjat kapott, jelentős együttesekkel lépett fel, olyan mesterekkel dolgozott együtt, mint Dennis Russel Davies, James Judd vagy Oliver von Dohnányi. Az egyre határozottabban a régi zene felé forduló művész nem elégszik meg egy-egy 17–18. századi mű interpretációjával, hanem saját szerzeményeivel is hozzájárul a barokk zenei struktúrák mind jobb megértéséhez.

A CD az Arpeggio in G című 2001-es szerzeményével indul, majd az előadó Domenico Gabrielli, Domenico Galli, Bach és Joseph Marie Clemens Dall'Abaco szerzeményei után tűnik fel ismét zeneszerzőként, mégpedig A magány dala című szerzeménnyel, mely a teljes anyag központi zenei mondanivalójának hordozójává válik. A hangszer és a hangszer megszólaltató test kiszolgáltatottsága a hang tisztaságának és a földi léten túlmutató misztikumának itt érvényesül a legjobban: a magány kozmikus, a magány az emberi létszorongatottság maga, melyből nincs megnyugtató kiút, csak a kiút folytonos reménye és delibábja táplál bennünk illúziókat. A záró szerzemény (La folia) inkább bravúros stílusgyakorlat, melynek célja, hogy búcsú helyett visszavágyjunk ebbe a magányosságá ellenére sem klausztro-

fób világba, ahonnan a hangzás nemes egyszerűsége egyértelműen elhatol az égig.

Gabrielli maga is virtuóz csellóra írt kompozíciója szóval meg, 10 fennmaradt ricercarjából a hetedik. A ricercar tulajdonképpen a fuga korai változatának is felfogható barokk műfaj. A párizsi Domenico Galli nemcsak kora kiváló zenésze volt, hanem a hangszerkészítő mesterek között is legendássá vált: csak sajnálhatjuk, hogy e ritkán megszóltatott zeneszerzőtől mindössze 6 percnyi zene csendül fel a második szonátából. Bach 5. szvitje sajátosan barokk táncjátékok szövedéke, melyek elegáns méltósággal szólalnak meg. A brüsszeli születésű Dall'Abaco Gallihoz hasonlóan viszonylag ritkán játszott szerző, holt körülbelül 40 csellószo-

nátát komponált: itt megszólaltatott capricciójában ő már a rokokó eszményt képviseli. Francesco Paolo Supriano (Scipriani néven ismertebb) a nápolyi iskola stílusát képviseli: csellóra írt toccatából hallunk pár rövidített változatot.

Stahel rendkívüli érzékenységgel állított össze egy érzelmi intenzitásban erős, kuriózumokat és ismert elemeket ötvöző műsort, melyet egy 1720 körül készült Antony Posch-csellón játszik a kismartoni Esterházy Alapítvány jóvoltából.

Michal Stahel: Solitude. Pavlik Records, 2012.